

Dorpshuizen

Een oplossing voor eenzaamheid

**Landelijke
Gilden**

Katrien Weckx

Projectcoördinator Dorpshuizen,
Landelijke Gilden

Team Maatschappelijke Innovatie

- werkt aan een **toekomstbestendig Vlaams platteland** met gedurfde **experimenten en campagnes**.
- We ontwikkelen **innovatieve projecten**, zoeken naar passende subsidieprogramma's en projectpartners en zorgen voor een sterke uitvoering.
- **Samenwerking** met verschillende organisaties en **verbinding van vrijwilligers** om samen de **uitdagingen in hun dorp** aan te gaan, staan hierbij centraal.

Uitdagingen

- Dorpszalen hebben het moeilijk
- Voorzieningen verdwijnen
- Mobiliteitsarmoede op het platteland

➔ Impact op personen die minder mobiel zijn

Uitdagingen

- Toename vergrijzing
- Gezinsverdunning: meer alleenstaanden en eenoudergezinnen

Uitdagingen

- Belang van sociale cohesie en inclusie
- Belang van ontmoeting in je eigen dorp

Stel: je stapt het huis buiten, maar de buurvrouw die al jarenlang naast je woonde en waarmee je regelmatig een praatje sloeg, is verhuisd naar een woonzorgcentrum. De rest van de wijk is verjongd. In de plaats van je oude burens komen jonge koppels met kinderen wonen. Je ziet hen nauwelijks, want ze zijn van 's morgens vroeg tot 's avonds laat buitenshuis naar hun werk en andere verplichtingen. Ook in het weekend hebben ze een drukke agenda, want ze moeten de kinderen naar hun hobby's brengen. De zeldzame momenten dat je ze ziet, zijn in een oogwenk voorbij. Je begrijpt en herkent het, want je eigen (klein)kinderen zitten in dezelfde ratrace. Je wacht dagdagelijks de postbode op, maar met de hoge werkdruk is het contact niet meer hetzelfde. Je wandelt dan maar naar die ene resterende winkel in de buurt voor een boodschap die je niet nodig hebt en je bent blij dat je even een praatje hebt kunnen slaan met de winkelier.

Dorpshuis

- Innovatief concept
- Instrument voor plattelandsontwikkeling om de leefbaarheid en levenskwaliteit binnen dorpen op te krikken

Sociale cohesie, ontmoetingsplekken en inclusie zijn belangrijke doelstellingen in ons meerjarenplan, alleen ontbreekt het ons aan procesbegeleiders!

Dany Dewulf (VVSG)

Dit project werd mede mogelijk gemaakt door cofinanciering uit Platteland Plus, bestaande uit middelen van Vlaanderen en provincie Vlaams-Brabant.

Van dorpszaal naar dorpshuis

- Kennisuitwisselings- en begeleidingstraject voor beheerders van dorpszalen/huizen
- Dorpshuis
  - in de markt zetten
  - uittesten en aantonen
  - leren en kennis delen

Vlaanderen
is open ruimte

VLAAMS-
BRABANT

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Dit project werd mede mogelijk gemaakt door cofinanciering uit Platteland Plus, bestaande uit middelen van Vlaanderen en provincie Vlaams-Brabant.

*1/3 van de Belgen (32%) voelt zich **erg eenzaam** en
nog eens 36% voelt zich **matig eenzaam**.*

Nationaal Geluksonderzoek (2022)

Vereenzaming: een groeiend probleem

- Mensen van alle leeftijden en achtergronden
- Kans op eenzaamheid is niet gelijk
  - Huwelijksstatus
  - Leeftijd
  - Gezondheid
  - Grootte van het huishouden

Vereenzaming: oorzaken

- Individuele oorzaken
- Veranderingen in het sociale netwerk
- Maatschappelijke oorzaken

HELP EENZAAMHEID UIT DE WERELD

24% van de 75- tot 79-jarigen
voelt zich meerdere keren per week
tot zelfs dagelijks eenzaam.

De impact van deze eenzaamheidsgevoelens op de gezondheid zou vergelijkbaar zijn met het roken van vijftien sigaretten per dag.

Vereenzaming

2 soorten eenzaamheid

- Sociale eenzaamheid – korte alledaagse contacten
- Emotionele eenzaamheid – hechte contacten

Aanpak

- Verbeteren sociale netwerk
- Vergroten gevoel erbij te horen
- Vergroten gevoel betekenis te hebben
- Vergroten gevoel gehoord en begrepen te worden

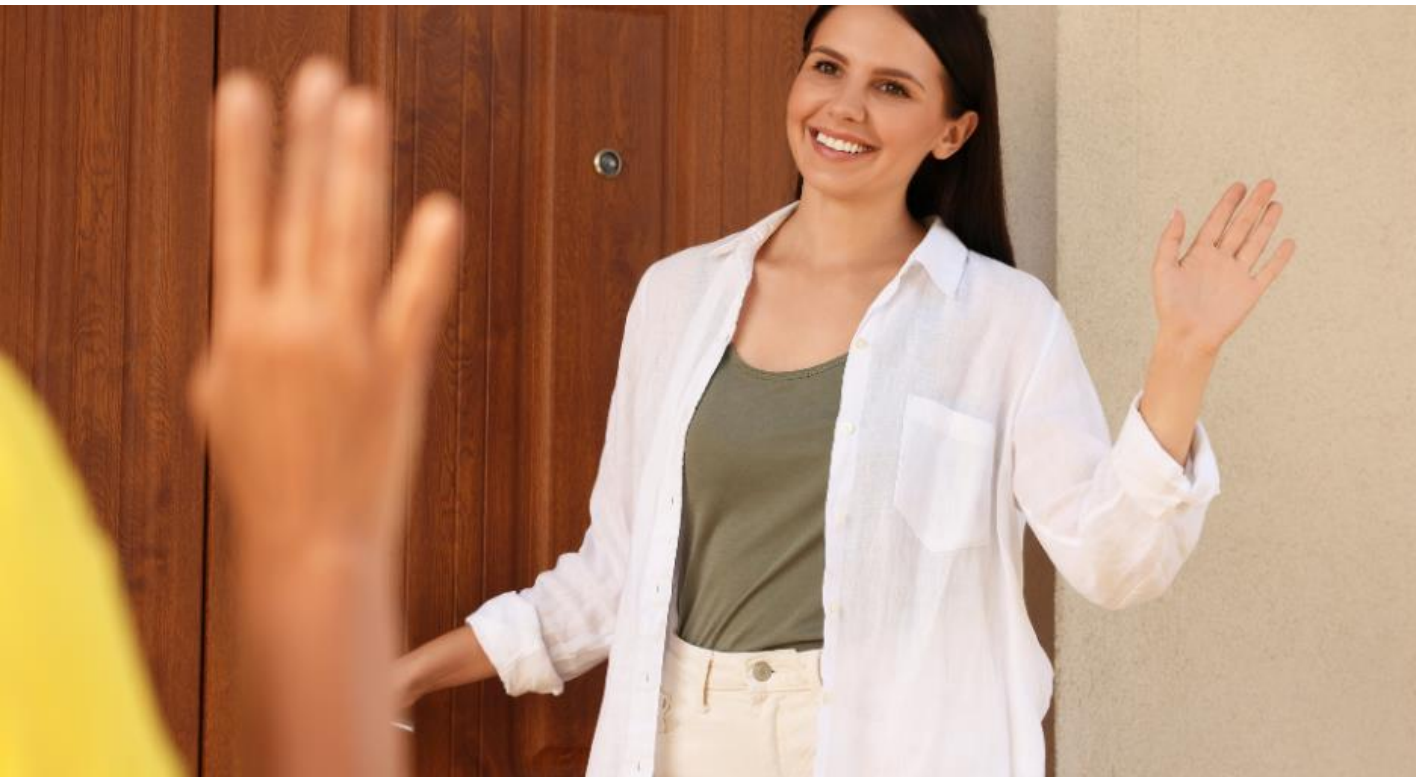
Vereenzaming

De kracht van 'weak ties'

- Wat kan de persoon zelf doen?
- Wat kunnen professionals doen?
- Hoe zit het met de sociale omgeving?

Vereenzaming

De kracht van 'weak ties'

- 'Doorgangszones'
Supermarkt, de trein, de bushalte,
een wachtkamer, het park
- 'Third places'
Dorpshuis, Het volkstuintje

Vereenzaming

Oplossing voor emotionele eenzaamheid?

- Contact met gelijkgestemden
  - Een rol vervullen in de maatschappij
- “Het maakt uit dat ik er ben”

Samengevat

Vereenzaming als collectieve verantwoordelijkheid

- Belang van de omgeving waarin je woont
- Kracht van 'weak ties'
- Aanpak op maat

Dorpshuizen

Een oplossing voor eenzaamheid

- Ontmoeting
- Sociale steun
- Inzetten op sociale netwerken
- Praktische ondersteuning
- Zingeving – betekenisvolle rollen/activiteiten

Dorpshuizen

Een oplossing voor eenzaamheid

- Van zelfzorg naar gemeenschapszorg
- Van zelfredzaamheid naar samenredzaamheid

Dorpshuizen

Innovatief instrument voor plattelandontwikkeling

Goed gelegen ontmoetings- en activiteitscentrum

- Diverse inrichters
- Verschillende functies
- Permanentie

*'Een dorps huis is een plek
waar het licht langer brandt.'*

Karel Lhermitte (Landelijke Gilden)

VLAAMS-
BRABANT

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Dit project werd mede mogelijk gemaakt door cofinanciering uit Platteland Plus, bestaande uit middelen van Vlaanderen en provincie Vlaams-Brabant.

Dorpshuizen

Een oplossing voor eenzaamheid

- Niet passief, maar actief
- Belang van de mensen in het gebouw
- Belang van samenwerking
- Belang van diversiteit

| 7 maatschappelijke functies

1. huiskamer
2. plek voor activiteiten voor kunst, cultuur en ontspanning
3. kennis- en informatiecentrum
4. plek voor professionele en informele hulp voor welzijn, zorg en gezondheid
5. plek voor de jeugd
6. plek om te netwerken
7. stimulator van burgerschap en eigen verantwoordelijkheid
8. maatschappelijke ondernemer

VLAAMS-
BRABANT

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Dit project werd mede mogelijk gemaakt door cofinanciering uit Platteland Plus, bestaande uit middelen van Vlaanderen en provincie Vlaams-Brabant.

| functies

huiskamer

- laagdrempelige, vrije inloop
- ruime openingstijden
- gastheer/vrouw
- kopje koffie/bar

| functies

plek voor activiteiten voor kunst, cultuur en ontspanning

- vrijetijdsactiviteiten, ontspanning en recreatie
- zelf georganiseerd of door verenigingen, organisaties, inwoners

| functies

kennis- en informatiecentrum

- hulp vragen
- kennis halen, brengen en delen
- inloopspreekuren loket
- informatiebijkosten en cursussen

| functies

plek voor professionele en informele hulp voor welzijn, zorg en gezondheid

- signaleren en aanpakken van eenzaamheid, armoede of hulpvragen op het gebied van zorg en welzijn
- dagopvang/dagbesteding
- spreekuren zorgaanbieders

| functies

plek voor de jeugd

- om elkaar te ontmoeten en te chillen

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Dit project werd mede mogelijk gemaakt door cofinanciering uit Platteland Plus, bestaande uit middelen van Vlaanderen en provincie Vlaams-Brabant.

| functies

plek om te (net)werken

- flexwerkplekken
- vergaderingen
- spreekkamer
- netwerkbijeenkomsten
- lokale producten etaleren of verkopen

| functies

stimulator van
burgerschap en eigen
verantwoordelijkheid

- maatschappelijke vraagstukken
- dorpsbelangen

| functies

maatschappelijke ondernemer

- eigenaar
- verantwoordelijk
- ambities realiseren, beheren en exploiteren

Dorpshuis: oplossing voor eenzaamheid?

Veilig en vertrouwd

Informeel en ongedwongen

Open onthaal

Vrijwilligers

Keuzevrijheid

Responsieve nabijheid

Waar niets moet, gebeurt juist veel

Vereenzaming

Good practices

Authentieke winkel, schappen en toonbank

Lokale ambachtslieden, (jong) ondernemers

Klein aanbod streekproducten

Meerwaarde: invulling van ruimte,
springplank voor buurtgenoten, creatieve
geesten, Buurtparticipatie en co-creatie.

Inspiratie, verrijking bezoekers, jongeren,...

Mogelijkheid tot werkplek leren toekomst

Café/ ontmoetingsplek

- Bewaren van authentieke elementen, de ziel van het pand.
- Teruggeven/ delen van een 'gekende' plek aan/met de buurt, gemeenschap
- Zijnsplek/ mogelijkheid tot SAMEN doen, vrijwilligerswerk koken/bakken, huisgebak, soep en streekkaart, het gewone...
- Organiseren van workshops door ons zelf en/of door anderen
- Mogelijkheid tot verhuur van caféruimte en keuken voor kleinschalige workshops, vergadering, activiteit...

De Tuin

- Aanwezigheid dieren: 3 dwerggeiten, 2 loslopende konijnen en onze haan met zijn 4 kippen/ kuikens
- Mogelijkheid tot (rust) plekjes, gesprekjes, bankjes, terras...
- Gedeelde plek met jongerenwerking vanuit Sporen vzw; SHERPA.
- Spelmogelijkheden: pétanque, ...
- Toekomstplannen i.s.m. Vlaamse LandMaatschappij, Vierkantemeterbakken, vrijwilligersprojecten, activiteiten, aanplant bomen,...

Zoek een barrista met sociale skills

Vereenzaming

OntmoetingsCentrum

Mardijk VZW

uw dorpshuis

www.ocmardijk.be

A

*Fikse korting
om nieuwe dorpsactiviteiten
te stimuleren*

TROEF-
KAART

OntmoetingsCentrum

Mardijk vzw

uu dorpshuis

A

Breng extra leven in het dorp

'Dorpshuis Mardijk' wil zo lang en veel mogelijk 'het licht doen branden' om zo te zorgen voor een toegankelijke ontmoetingsplaats voor jong en oud.

TROEF-
KAART

Gebruik deze troefkaart voor jouw activiteit en ontvang uitzonderlijke voordelen:

+ **Verlaagd huurtarief**

- Kleine zaal + keuken: € 30
- Grote zaal + keuken: € 100

+ **Fles bubbels** per deelnemende organisator

+ **OC Mardijk ondersteunt** mee de communicatie

Voorwaarden:

- Nieuw concept georganiseerd in OC Mardijk
- Openbare activiteit (iedereen kan deelnemen)
- Troefkaart geldig voor 2024 en 2025
- Gedetailleerde voorwaarden op de website

www.ocmardijk.be

OntmoetingsCentrum Mardijk vzw

Halensebaan 100D, 3461 Molenbeek-Wersbeek

V.U.: Jan Van Cauwenbergh, Adriaan Lodewijkstraat 1a, Bekkevoort - Gelieve niet op de openbare weg te gooien

Aanbevelingen

Rol lokaal bestuur

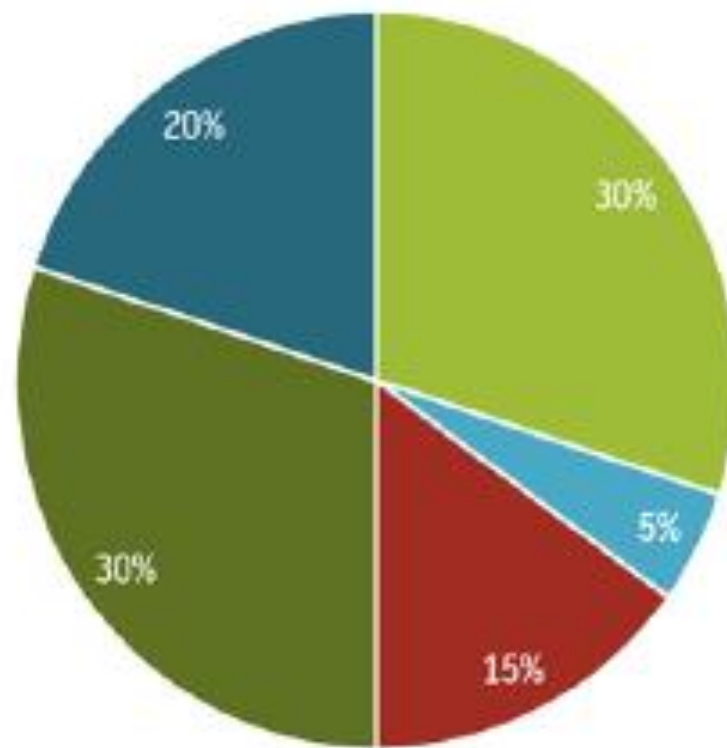
Bevraging bij bestuursleden

87% van de bestuursleden zegt dat een dorp zonder zaal of vergaderlokaal dood is.

56% van de bestuursleden vinden dat gemeentebesturen ook moeten investeren in zaal- en vergaderinfrastructuur die niet van hen zijn.

87% van de bestuursleden vindt dat gemeentebesturen moeten zorgen voor een ontmoetingszaal als er geen is.

- Gemeente- of DCMW-bestuur
- Bewoners (burgerinitiatief)
- Een (professionele) vereniging, middenveldorganisatie, koepelvereniging of regionale organisatie
- (Een vereniging van) vrijwilligers
- Een gezamenlijk initiatief van bijvoorbeeld burgers, verenigingen en/of overheid

Nieuwe rol lokaal bestuur

- Gemeente als partner
- Hoe kan zij vertrouwen en ruimte geven?
- Schouderklopje

Van burgerparticipatie

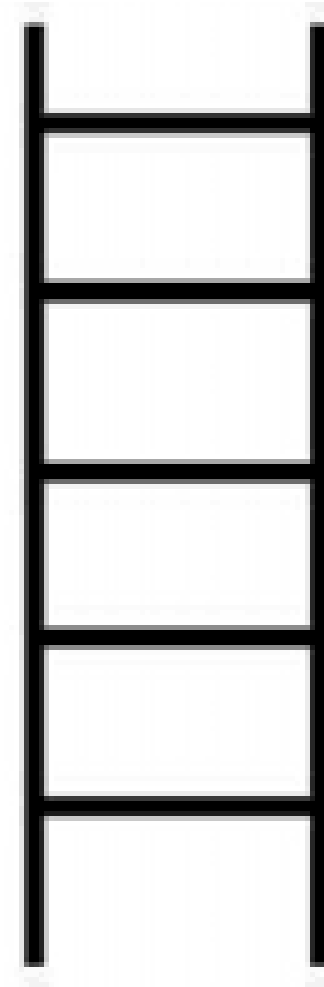
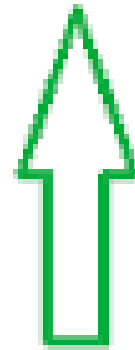
- Informeren
- Raadplegen
- Adviseren
- Coproduceren
- (Mee)beslissen

...naar overheidsparticipatie

- Loslaten
- Faciliteren
- Stimuleren
- Regisseren
- Reguleren

Mate van overheidsbemoedening

Reguleren

Netwerksturing

Stimuleren

Faciliteren

Loslaten

Rol van het lokaal bestuur

- Toeschouwer
- Ondersteuner/Facilitator
- Regierol
- Actorrol

Gemeenschapskracht komt tot bloei als bewoners zelf de verantwoordelijkheid nemen én krijgen voor de toekomst van hun eigen dorp of buurt.

VLAAMS-
BRABANT

VLAAMSE
LAND
MAATSCHAPPIJ

Dit project werd mede mogelijk gemaakt door cofinanciering uit Platteland Plus, bestaande uit middelen van Vlaanderen en provincie Vlaams-Brabant.

Nieuwe rol lokaal bestuur

- Gemeente als gelijkwaardige partners

Belang van dorpsbegeleider

- Verbindende rol
- Kans om emotionele eenzaamheid aan te pakken

Belang van dorpsbegeleider

- Gericht, actief en outreachend
- Lokaal ingebed
- Ruimte om te handelen

Soms lijkt het meer op ploeteren, zonder onmiddellijk resultaat. Een koffie drinken met enkele deelnemers is evengoed werken. Deze manier van werken is minder meetbaar dan het aantal behandelde dossiers op een werkdag.

Belang van dorpsbegeleider

- Aanwezig
- Aanspreekbaar
- Responsief handelen bij problemen
- Geeft ruimte voor initiatief
- Maakt informaliteit mogelijk
- Ondersteunt
- Dirigeert niet
- Legt geen druk
- Betrokken en bescheiden trekker

Belang van dorpsbegeleider

- Buurtanalyse
- Netwerken opbouwen en onderhouden
- Stimuleren en overtuigen
- Delegeren en faciliteren

Dorpshuis als kans

- Sociale meerwaarde
- Decentralisering van de dienstverlening
- Burgerparticipatie
- Speelt in op verschillende beleidsdomeinen

Maar...

- Behoort niet tot de gewone opdrachten van het gemeentebestuur
- Botst op grenzen van personeel en middelen, zeker als ze voor elk dorp een dorpshuis moeten ondersteunen
- Verschil in snelheid tussen de buurtbewoners, partners en het lokaal bestuur.

Nood aan visie

- Waar willen we naartoe met onze dorpszalen en ontmoetingscentra?
- Welke buurten hebben baat bij een dorpshuis?
- Wat zijn de doelstellingen van zo'n dorpshuis?
- Welke functies zijn er nodig?
- Welke rol spelen we als lokale overheid?

Conclusie

- Vaak eenzijdige aanpak van eenzaamheid
- Dorpshuis heeft potentieel om deze eenzijdige aanpak te doorbreken
- Andere rol lokaal bestuur: partner
- Belang van dorpsbegeleider
- Nood aan visie over de toekomst van dorpszalen/huizen

Bedankt!